לירון ישראלי
חקלאי הכוכבים

סוד החקלאות הביודינמית הוא שהיא רותמת את הכוחות הקוסמיים למען צמיחתו הבריאה של הצמח. מהם הכוכבים והמקצבים המרכזיים שלוקחים בחשבון?

פטר פרוקטור, חקלאי ביודינמי ניו-זילנדי ומי שהביא את העשייה הביודינמית להודו, מתמצת את העבודה הביודינמית באופן הבא: "חקלאות ביודינמית עובדת בשני קטבים - הקוסמי והארצי. הבנה ושימוש במקצבים של גרמי השמים בשילוב עם טיפוח מתמיד של חיוניות האדמה יוצרים יחד חקלאות אורגנית מיטבית".

הקוטב הארצי הוא נוח וברור לנו: טיפוח האדמה שעליה אנו הולכים, חיוניות האדמה שבה הצמחים שתולים – אלו הם יסודות הכרחיים לחקלאות מיטבית. אך כיצד ניתן להבין את הצד הקוסמי של הטבע? כיצד ניתן לעבוד בהרמוניה עם המקצבים של הטבע?

בכדי לצעוד בשביל הלא מוכר נתחיל במחוזות הקרובים לנו:

1. עונות השנה והשפעת השמש

תנועת כדור הארץ אל מול השמש יוצרת שני מחזורים חיוניים, האחד הוא יום ולילה והשני עונות השנה.

המאפיין הבסיסי של שינויים אלו הוא התכווצות והתרחבות: יש זמן עם יותר אור ויש זמן עם פחות אור, יש זמן עם יותר חום וזמן עם פחות חום. ההשתנות ההדרגתית מקוטב לקוטב יוצרת את הפעימה שמעצבת את החיים על הכוכב הזה. למשל: צמחים מסוימים יכולים לגדול רק בתנאים של חום גבוה, או שהם צריכים מנת קור מסוימת בשביל להתחיל לנבוט. בתגובה להשתנות עולם הצומח, בעלי החיים נעים ומניעים את החיים: אם זה בעונות הנדידה של הציפורים, או קצב ההתרבות של בעלי חיים ביחס לכמות המזון הזמין. ככול שבוחנים יותר ויותר לעומק את המקצב הזה של החיים, מגלים וירטואוזיות מוזיקלית מדהימה של מקצבים. למשל: ישנה ציקדה (חרק) שיש לה מחזור הזדווגות של פעם ב-17 שנים. כלומר, במשך 16 שנים הציקדות בתרדמת באדמה ובשנה ה-17 הן בוקעות, מזדווגות, מטילת ביצים ושוב נרדמות. דוגמא אחרת: פרפרי המונרך

("דָנאית מלכותית") באמריקה מבלים חמישה דורות של מסע ממקסיקו ועד קנדה, והדור השישי או השביעי עף במשך מחזור חיים אחד את כל הדרך חזרה מקנדה עד למקסיקו ומגיע לשם במטס מדהים של רבבות פרפרים.

בכל אלה ועוד ניתן לראות איך החיים פועלים כפעימה עם מקצבים גסים ועדינים גם יחד.

ממליץ לראות את הסרטון על פעימת כדור הארץ: https://goo.gl/EgC9r8

2. השפעת הירח על המים

אחת מתופעות הטבע המרתקות היא מחזור הגאות והשפל. במחזורים קבועים, הנגזרים מהמיקומים היחסיים של הארץ, הירח והשמש, נעים המים בימות ובאוקיינוסים של כדור הארץ כך שחופים שלמים נראים יבשים ברגע אחד של היום, ובזמן אחר נראים מלאים וגולשים מעודפי מים. בתנועה זו ניתן לראות את ההשפעה הגסה של הירח על המים, ומיד ניתן להעלות את השאלה: האם לירח יש גם השפעות עדינות על המים? האם הוא משפיע גם על המים שבצמחים?

3. מסורות חקלאיות עתיקות

מאז ימי קדם חקלאים בכל רחבי העולם עבדו ותזמנו את הפעילויות החקלאיות לפי מופעי הירח ושאר הכוכבים. עדויות למסורות אלו ניתן למצוא בלוחות מפורטים לפעילויות חקלאיות בסין של ימי הביניים ובהודו העתיקה. ביהדות רוב החגים הינם בעלי מאפיין חקלאי ולוח השנה העברי מבוסס על מופעי הירח, כך למעשה קישרו בין פעולות חקלאיות לזמני ירח.

רובו של הידע הזה נשמר בפתגמים ומשלים וכך עם העליה של החקלאות המודרנית, הידע העתיק שנבנה מאלפי שנים של מסורות חקלאיות הפך להיות אמונה טפלה שלרוב אינה ניתנת להוכחה.

מדע הרוח בשירות החקלאות

אחת המשימות של האנתרופוסופיה, היא יצירת מדע חדש אשר ניזון מידע עתיק ומגיש אותו בדרך של מחקר שיטתי ומודרני. בעניין של השפעות הכוכבים

על עולם הצומח, ד"ר שטיינר הציג את הרעיון הבא: כאשר אנחנו רוצים להבין את המחט של המצפן, אנחנו לא יכולים להבינה רק מאנליזה של המחט עצמה; אלינו לחקור את כל השדה המגנטי של כדור הארץ והשפעת הכוכבים עליו בכדי להבין את התנועה של המחט. באופן דומה, כאשר אנו רוצים להבין את הסלק, אין לנו להסתפק במחקר של הסלק עצמו אלא עלינו לחקור את כל קשת השפעות היקום על הסלק ובכך להכירו. מנקודת ראות זו אנו מבינים שניתן וחשוב לבנות מערכת מסודרת של השפעות גרמי השמים על הטבע.

אחת החוקרות המרכזיות שלקחה על עצמה את המשימה הזו היא מריה טון. מאז שנות החמישים מריה והצוות שלה ביצעו ניסויים שיטתיים במטרה להבין את השפעות הירח והתכשירים הביודינמיים על הפעולות החקלאיות. תוצאות מרתקות של מחקרים אלו מתועדות במספר ספרים שהוציאה. לדוגמא, זריעה של צנוניות במועדי ירח שונים אל מול המזלות תשפיע על גודלן, צורתן וצבען. איסוף צמחים במועדי ירח אחרים תשפיע על איכות השמן הנאסף מהם. כמות וגודל התפוחים ישתנו לפי מועד הירח שבו נזרעו.

מאז 2015 יוצא לוח שנה ביודינמי בעברית, על ידי מרכז אדמה חיה לחקלאות ביודינמית (ראו כאן: https://goo.gl/2o68Ot)

להלן חמישה מופעי ירח חשובים אליהם מריה וחקלאים ביודינמיים מתייחסים:

1. ירח עולה וירח יורד

בשיא הקיץ השמש נמצאת ברום השמים ובשיא החורף השמש אינה מגיעה לאותו רום בשמים. בדומה לכך, גם הירח נע לעבר רום השמים ואח"כ נסוג עד לנקודת הרום הנמוכה ביותר. תנועה זאת מתרחשת במשך שבועיים לכל כיוון. כלומר, לירח יש שבועיים חורפיים ושבועיים קיציים.

בזמן שהירח במחווה קיצית, המים בעולם הצומח עולים כלפי מעלה ולכן זהו זמן טוב לזריעה, קטיף פירות וזרעים, הוצאת ייחורים, פיזור תכשיר ביודינמי לחיזוק תהליכי הפוטוסינתזה וכל פעולה הקשורה לחלק העליון של הצמח.

בזמן שהירח במחווה החורפית שלו, תהליכי המים בעולם הצומח יורדים כלפי מטה ולכן זהו זמן טוב לשתילה, עיבוד האדמה, פיזור והכנת קומפוסט, פיזור תכשירים ביודינמיים לקומפוסט ולאדמה, קטיף צמחי שורש, גיזום שיחים ועצים ועוד.

2. ירח מול המזלות

המזלות השונים מייצגים את היסודות: אדמה, מים, אוויר ואש. תנועה של הירח מול אותן איכויות יוצרת השפעה על עולם הצומח אשר קשור לאותו חלק בסדר הבא: אדמה - שורשים, מים - עלים וגבעולים, אוויר - פרחים, אש - פירות וזרעים. כאשר אני רוצה לשתול מלפפון, כדאי לעשות זאת כאשר הירח בסימן אש (לדוגמה קשת) וכך כוחות האש ילוו את הצמח ויסייעו להניב פירות איכותיים.

3. ירח מלא וירח חסר

אלו הם רגעי שיא בהשפעת הירח. כאשר הירח מלא, כוחות המים בשיאם. ניתן לראות זאת בלחות מוגברת סביב ימי הירח המלא. ב-48 השעות לקראת הירח המלא כדאי לזרוע ולשתול, אך מצד שני חשוב להיזהר ממחלות פטרייתיות. כאשר הירח חסר, זהו רגע של חולשה עבור עולם הצומח ולכן מומלץ לא לעשות פעולות חקלאיות בזמן זה.

4. קשרי ירח

אלו הם הזמנים בהם מסלול הירח חוצה את מסלול השמש וליקוי חמה או ירח יכולים להתרחש. ככלל, אלו אינם זמנים טובים לעבודה חקלאית.

5. ירח מול שבתאי

ירח ושבתאי מייצגים שני קצבים של כוחות הפועלים על עולם הצומח. פעם בחודש שניהם ניצבים אחד מול השני וכדור הארץ באמצע. זהו זמן טוב לפעולות חקלאיות כיוון שיש איזון בין שני הקטבים של הירח ושבתאי. בנוסף זהו זמן טוב ליישום תכשירים ביודינמיים הפועלים משני קטבים אלו.

מאז ימי קדם חקלאים בכל רחבי העולם עבדו ותזמנו את הפעילויות החקלאיות לפי מופעי הירח ושאר הכוכבים. עדויות למסורות אלו ניתן למצוא בלוחות מפורטים לפעילויות חקלאיות בסין של ימי הביניים ובהודו העתיקה, ובלוח השנה העברי

לסיכום, חשוב לזכור שעבודה עם לוח השנה הביודינמי תבוא לידי ביטוי במיטבה כאשר האדמה מטופחת בשיטות אורגניות וביודינמיות. זה למעשה שיתוף פעולה בין רגישות הולכת ונבנית של האדמה וכוחות עדינים אשר פועלים מההיקף. מצד שני כאשר האדמה מטופחת על ידי מלחים (חומרי דשן קונבנציונאליים) היא נעשית "חירשת" ואינה מסוגלת להקשיב ולהגיב לשלל האיכויות העדינות והגדולות הפועלות סביבה. בהסבה של משק או גינה לשימוש בשיטות ביודינמיות מומלץ להיעזר באדם מנוסה לבניית תוכנית לטיפוח האדמה ובנייה של העבודה מול לוח השנה בכדי להוציא את המיטב מכלים אלו.

אך יותר מכל, העבודה על הלוח הביודינמי שוב מדגימה את הצורך לאפשר לחקלאים לעבוד כמו אומנים, אשר מסוגלים להתבונן וללמוד את עולם החיים ברמה העדינה ביותר, ולאפשר עבודה בהרמוניה פנימית אשר תיתן בריאות עמוקה לכל קהילת החיים.

לירון ישראלי מוביל את היוזמה "אדמה חיה", בה הוא מלמד חקלאות ביודינמית חקלאים, גננים ומורים. מייצר תכשירים ביודנמיים ומייעץ למשקים וקהילות. לשאלות ומידע בקרו בעמוד הפייסבוק **אדמה חיה – מעגל עשייה ולימוד ביודינאמי** או בדוא"ל adama.biodynamic@gmail.com